

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Łochowski (przewodniczący)

SSN Paweł Księżak (sprawozdawca)

SSN Oktawian Nawrot

w sprawie z protestu wyborczego M.R.
przeciwko ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskie
z udziałem Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej, Przewodniczącego
Okręgowej Komisji Wyborczej w K., Prokuratora Generalnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 20 listopada 2019 r.

wyraża opinię, że protest jest niezasadny.

UZASADNIENIE

Pismem procesowym z dnia 21 października 2019 r. (data oddania w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego) M.R., reprezentowana przez adwokata D.G., wniosła protest wyborczy przeciwko ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w obwodowej komisji wyborczej nr [...] w Gminie Miasto O., zarzucając wadliwe przeprowadzenie następujących czynności wyborczych: 1) ustalenia głosów ważnych; 2) ustalenia głosów nieważnych; 3) ustalenia głosów na poszczególnych kandydatów.

W uzasadnieniu wnosząca protest wskazała, że ona oraz co najmniej cztery inne osoby oddały swoje głosy na kandydatkę z listy wyborczej nr [...] Komitetu Wyborczego „, „, B.B-K.. Mimo to, w protokole obwodowej komisji wyborczej nr [...]

w Gminie Miasto O. stwierdzono, że kandydatka ta nie otrzymała żadnego głosu. W ocenie M.R. uzasadnione było zatem podejrzenie, że obwodowa komisja wyborcza nr [...] w Gminie Miasto O. wadliwie dokonała czynności wyborczych w postaci ustalenia głosów ważnych i nieważnych oraz głosów na wszystkich kandydatów. Jednocześnie wnosząca protest wskazała, że w obwodowej komisji wyborczej nr [...] w Gminie Miasto O. wydano 1.134 kart do głosowania. Zdaniem M.R. oznaczało to, że wadliwe dokonanie czynności wyborczych w postaci ustalenia głosów ważnych i nieważnych oraz ustalenia głosów na wszystkich kandydatów mogło mieć wpływ na wynik wyborów w okręgu wyborczym nr [...] (K.). Wnosząca protest podniosła bowiem, że nie można wykluczyć sytuacji, iż wszystkie głosy zostałyby oddane na jednego kandydata, co zmieniłoby wynik wyborów w okręgu wyborczym nr [...] (K.).

Mając na uwadze powyższe, M.R. wniosła o unieważnienie wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w okręgu wyborczym nr [...] i nakazanie obwodowej komisji wyborczej nr [...] w Gminie Miasto O. ponownego ustalenia głosów ważnych i nieważnych oraz ponownego przeliczenia głosów na poszczególnych kandydatów.

W odpowiedzi Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej wskazał, że wnosząca protest nie przedstawiła żadnych dowodów na poparcie stawianego zarzutu. Nie może być zaś tak, że zaledwie uprawdopodobniony *post factum* własnym oświadczeniem protest będzie odnosił zamierzony skutek. W ocenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej taka uproszczona ocena byłaby rozwiązaniem dysfunkcyjnym dla całego procesu wyborczego i mogłaby prowadzić do działań obstrukcyjnych ze strony osób, które nadużywając swego prawa z różnych względów nie chcą zaakceptować ustalonych wyników wyborów.

W związku z powyższym Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej wyraził opinię, że wniesiony protest nie spełnia wymogów formalnych i w związku z tym powinien pozostać bez dalszego biegu.

W odpowiedzi na protest Przewodniczący Okręgowej Komisji Wyborczej w K., powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, wskazał, że sprzeczność pomiędzy twierdzeniami wnoszącego protest a treścią protokołu nie może być usunięta w postępowaniu przed Sądem Najwyższym wywołanym wniesieniem

protestu. Przewodniczący Okręgowej Komisji Wyborczej w K. wskazał ponadto, że w obwodowej komisji wyborczej nr [...] w Gminie Miasto O. odnotowano 11 głosów nieważnych, w tym 4 głosy nieważne z powodu postawienia znaku „X” przy więcej niż jednym kandydacie. Jednocześnie, w ocenie Przewodniczącego Okręgowej Komisji Wyborczej w K., nawet przy przyjęciu zasadności zarzutów podniesionych w proteście, ewentualna nieprawidłowość dotycząca 4 oddanych głosów nie miałaby wpływu na wynik głosowania w obwodzie ani na wynik wyborów. Różnica w uzyskanych głosach między kandydatką B.B-K. a poprzedzającym ją kandydatem M.M.M. wynosiła bowiem 606 głosów na korzyść M.M.M..

W odpowiedzi Prokurator Generalny wyraził pogląd, że zarzut protestu jest zasadny, jednak naruszenie przepisów ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy nie miało wpływu na wynik wyborów. Prokurator Generalny wskazał, że tajność głosowania nie pozwala w żaden sposób zweryfikować oświadczenia zawartego w proteście, w szczególności jemu zaprzeczyć, bo ustalenie, na którego konkretnie kandydata na posła oddała głos wnosząca protest i osoby przez nią wskazane jest niemożliwe – a w takich okolicznościach zarzut dotyczący ustalenia wyników głosowania należy uznać za zasadny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 241 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (t.j. Dz.U. 2019, poz. 684; dalej: k.wyb.) protest przeciwko ważności wyborów do Sejmu wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Nadanie w tym terminie protestu w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe jest równoznaczne z wniesieniem go do Sądu Najwyższego.

Wedle art. 241 § 3 k.wyb. wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.

Relevantny z punktu widzenia niniejszej sprawy jest także art. 82 k.wyb., którego § 1 przewiduje, że przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest z powodu:

1) dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub

2) naruszenia przepisów kodeksu dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów.

Stosownie do art. 242 § 1 k.wyb. Sąd Najwyższy rozpatruje protest w składzie 3 sędziów w postępowaniu nieprocesowym i wydaje, w formie postanowienia, opinię w sprawie protestu. Art. 242 § 2 k.wyb. przewiduje, że opinia, o której mowa w § 1, powinna zawierać ustalenia co do zasadności zarzutów – ocenę, czy przestępstwo przeciwko wyborom lub naruszenie przepisów kodeksu miało wpływ na wynik wyborów.

Rozpatrywany protest opiera się na zarzutach nieprawidłowego obliczenia przez obwodową komisję wyborczą nr [...] w Gminie Miasto O.: liczby głosów ważnych oddanych łącznie na wszystkie listy kandydatów i na poszczególne listy kandydatów, liczby głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów z tych list oraz liczby głosów nieważnych. Wnosząca protest twierdzi bowiem, że ona, a także co najmniej cztery inne osoby, w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zagłosowały na kandydatkę z listy wyborczej nr [...] Komitetu Wyborczego „...”, B.B.-K.. Mimo to, w protokole głosowania w obwodzie, sporządzonym przez obwodową komisję wyborczą nr [...] w Gminie Miasto O., podano, że kandydatka B.B.-K. otrzymała 0 głosów. Na dowód powyższego wnosząca protest przedstawiła swoje twierdzenia, oświadczenia trzech innych wyborców: M.P., M.P. i J.P., a także wydruk protokołu głosowania w obwodzie, sporządzonego przez obwodową komisję wyborczą nr [...] w Gminie Miasto O..

Jakkolwiek tak sformułowane zarzuty mieszczą się w granicach przedmiotowych protestu, określonych w art. 82 § 1 pkt 2 k.wyb. – wskazując na naruszenie przepisów Kodeksu wyborczego dotyczących ustalenia wyników głosowania – to jednak brak podstaw do stwierdzenia ich zasadności, a to z następujących przyczyn.

Wnosząca protest, poza ogólnym wskazaniem na wadliwe przeprowadzenie przez obwodową komisję wyborczą nr [...] w Gminie Miasto O. czynności wyborczych: ustalenia głosów ważnych, ustalenia głosów nieważnych i ustalenia głosów na poszczególnych kandydatów, oraz wyrażeniem przekonania, że ustalona przez tę komisję w protokole głosowania w obwodzie liczba głosów oddanych na kandydatkę do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z listy wyborczej nr [...] Komitetu Wyborczego „...”, B.B-K., nie odpowiada stanowi faktycznemu, nie podała, jakich konkretnie nieprawidłowości miałyby dopuścić się w swojej pracy wskazana komisja.

Podkreślić zaś należy, że sprzeczność pomiędzy twierdzeniami wnoszącego protest a treścią protokołu głosowania nie może być usunięta w postępowaniu przed Sądem Najwyższym wywołanym wniesieniem owego protestu. Kodeks wyborczy, wbrew temu co wynika ze stanowiska Prokuratora Generalnego, nie wprowadza bowiem domniemania, że każde twierdzenie wyborcy, że oddał głos na danego kandydata i że głos ten został oddany w sposób prawidłowy, należy uznać za wiarygodne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2019 r., I NSW 65/19). Po oddaniu głosu nie jest już zaś możliwe dokonanie jego identyfikacji ani ponowne przeliczenie głosów w związku z podniesionymi w proteście zarzutami, zwłaszcza że nawet przy założeniu, iż twierdzenia zawarte w proteście są prawdziwe, nie można przypisać obwodowej komisji wyborczej naruszenia prawa – a to z uwagi na okoliczność, że nie można wykluczyć, iż w rzeczywistości oddano głosy nieważne lub na inną osobę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 lipca 2009 r., III SW 44/09). Twierdzenie wnoszącej protest, a także twierdzenia zawarte w przedstawionych przez nią jako dowody dokumentach prywatnych – oświadczeniach podpisanych przez M.P., M.P. i J.P. – nie poddają się, z natury rzeczy obiektywnej, weryfikacji, co jest to konsekwencją zasady tajności głosowania. Zasada ta zakłada bowiem nie tylko, że wyborca powinien mieć zapewnione warunki tego rodzaju, że możliwym będzie nieskrępowane oddanie głosu zgodnie w jego wolą, ale przede wszystkim, że nastąpi to w sposób uniemożliwiający późniejszą identyfikację tego głosu i przypisanie go konkretnemu wyborcy.

Tak więc samo subiektywne przekonanie wnoszącej protest, że oddała ważny głos na kandydatkę B.B-K., który nie został uwzględniony, nie może stanowić obiektywnej podstawy do wyrażenia opinii o zasadności protestu. Z tych samych przyczyn nie jest możliwe stwierdzenie zasadności protestu na podstawie pisemnych oświadczeń M.P., M.P. i J.P. – tym bardziej, że jako dokumenty prywatne, stanowią one jedynie dowód tego, że osoby, które je podpisały, złożyły oświadczenia w nich zawarte (art. 245 k.p.c.), nie korzystają zaś z domniemania autentyczności i prawdziwości, zarezerwowanego dla dokumentów urzędowych (art. 244 k.p.c.). W zaistniałej sytuacji nawet dowód z oględzin kart do głosowania – o którego przeprowadzenie wnosząca protest, reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, nie wносиła – nie byłby miarodajny dla stwierdzenia zasadności zarzutów protestu, a to wobec sygnalizowanej już niemożności identyfikacji pochodzenia głosu od konkretnego wyborcy.

Niezależnie od powyższego, wskazać należy na sprzeczność żądań zgłoszonych przez wnoszącą protest. Wniosła ona o unieważnienie wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w okręgu wyborczym nr [...] i jednocześnie o nakazanie obwodowej komisji wyborczej nr [...] w Gminie Miasto O. ponownego ustalenia głosów ważnych i nieważnych oraz ponownego przeliczenia głosów na poszczególnych kandydatów. Nie ulega zaś wątpliwości, że w przypadku unieważnienia wyborów w okręgu wyborczym brak jest możliwości nakazania którejkolwiek z obwodowych komisji wyborczych utworzonych na obszarze tego okręgu ponownego badania warunków ważności głosów i obliczenia, stosownie do wyników tego badania, liczby głosów nieważnych oraz liczby głosów ważnych oddanych: łącznie na wszystkie listy kandydatów, na poszczególne listy kandydatów i wreszcie na poszczególnych kandydatów z tych list. W wyniku unieważnienia wyborów w okręgu w ogóle, unieważnieniu podlegają też wszystkie oddane w tych wyborach głosy, co z natury rzeczy uniemożliwia ponowne ustalenie ich ważności, jak i ponowne ich obliczenie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 242 § 1 i 2 k.wyb., orzekł jak w sentencji postanowienia.

